

num tollentibus, præsertim tantis pontificibus, A velut evulsis sustentaculis casura, non sine magno periculo et vigoris sui detrimento a proprio statu concutitur. Insuper etiam dum deforis inter vos pro pallii honore pertinaciter hujusmodi contentio exercetur: agitur ut in fraterna æmulatione decor sacerdotii intus evacuetur.

Inde ergo, frater, officium nostrum illud esse perpendentes, ne inimicitiarum fomite in vobis succrescente dissidium sanctæ Dei Ecclesiæ, atque scandalum sine consilii et utilitatis vestræ respectu diutius nutriatur: ad sequestrandum litem vestram accedimus nos arbitres, tam ex sollicitudine a domino regiminis injuncti, quam amborum vestrorum amore ad hoc permoti; ita videlicet ut et de prælibata conflictus vestri querimonia rationabilibus B judiciis rite justitiæ satisficiamus, et vos omni explosa controversia in fraternam concordiam Christo moderante revocemus.

Notum est igitur, litterisque penes nos commendatum, quibus ecclesiarum locis dignitas pallii ab hac apostolica sede debeat. Lauriacensem autem urbem antiquitus metropolitanam fore, et archiepiscopi sedem, cui sanctitas tua præesse dignoscitur, sicut in privilegiis authenticis ad nos usque a te directis legimus, ita quoque inventis quibusdam exemplaribus chartæ vetustate admodum attritis in archivio sancti Petri reperimus. Hanc etiam in exordio nascentis Ecclesiæ, et immanissima Christianorum persecutione, a doctoribus istius sedis catholice fidei novimus rudimenta percepisse; C et exinde a succedentibus prædicatoribus in superioris atque inferioris Pannoniæ provincias ejusdem fidei emanasse gratiam. Quibus etiam duabus provinciis, illarumque pontificibus, usque ad tempora Hunnorum non alius, quam sanctæ Lauriacensis præfuit archiepiscopus, quorum barbarica feritas non solum prædictam Lauriacensem civitatem, verum etiam in circuitu adjacentes regiones depopulavit atque funditus desolavit. Inde quidem contigit, ut episcopi hac necessitate compulsi, sede illa deserta atque alio translata, simul etiam archiepiscopalem ipsius sedis desererent honorem. Modernis autem, nec multum retro elapsis temporibus, vacante ab apostolico vicario Bawariorum regno, Arno primus sanctæ Salzburgensis D Ecclesiæ subrogatur archiepiscopus. Hæc testatur annosa memorialis sacri scrinii historia. Modo autem mortalibus propitiante Christo, ab hostibus sanctæ Lauriacensis Ecclesiæ quiete et inhabitandi securitate concessa, non alibi quam ibidem fraternitatis tuæ cathedram oportet haberi. Quapropter reinthronizamus te eidem Ecclesiæ sanctorum Patrum videlicet prædecessorum nostrorum, sed et beatæ memoriæ domini Leonis papæ, a quo excellentia tuâ pallio ac privilegio donata est, sanctiones atque statuta exsequentes: ac sæpe dictam sanctam Lauriacensem Ecclesiam potestate et vice

(248) Hoc est Moravorum, qui et *Maravi* et *Maraci*.

beati Petri apostolorum principis absolvimus, et archiepiscopamus, et in culmen metropolitanum sublimamus, et privilegia nobis transmissa manu propria munimus et corroboramus, ac rata esse firmamus, denuoque tibi pallium cum præsentis præcepto secundum usum prius concessum, successoribusque tuis perpetim tenendum tradimus. Hisque ex amussi ita ad justitiam reintegratis, decrevimus rixas vestras, et dissensiones præfata ex causa derivatas dirimere, atque in fraternum amorem vos reconciliare, sicut utrique vestrum modo susceptus servetur pallii honor illæsus, hortantes quatenus apostolice instituti, amodo non in contentione et æmulatione maneat. Constat quidem quod canonice singulis provinciis singuli ordinantur metropolitani. Proinde distribuere atque determinare ita vobis parochias, bonum et pacificum æstimamus: ut divisis duabus Noricæ regionis provinciis, Heroldo archiepiscopo occidentalis Pannoniæ cura committatur et custodia; tibi autem successoribusque tuis, propter emeritam antiquitatem sanctæ Lauriacensis ecclesiæ, cui jure juniorum reverentia assurgit, in benedictionis et sedis ordine prælatis atque præpositis, providentiam orientalis Pannoniæ, regionemque Avarorum atque Maraharorum (248) sed et Sclavorum, qui modo Christiani, vel adhuc per baptismum Christo lucrandi sunt, circumquaque manentium, credimus, nostramque apostolicam vicem in illis partibus prædicandi, et pro arbitrio vestro ubi opus est episcopos constituendi, omniaque disponere atque ordinare tali auctoritate atque potestate delegamus, ac si ipsi præsentibus affuissemus. Quod si jam dictus Heroldus archiepiscopus deinceps, suorumve quispiam successorum, minime diffinito limite contentus, sed interdictam atque a sua potestate separatam diocesim repetere perveraciter conatur, nec a prohibita contentione schismate per istas nostras apostolicas traditiones atque determinationes compescitur: ipse etiam pie concessa dignitatis munificentia penitus privetur, atque secundum jus pristinum, superior Pannonia continuetur inferiori, atque tuæ tuorumque successorum ambæ perpetualiter subiaceant ditioni. Allubescentes autem assensumque præbentes istis nostris saluberrimis decretis benedicimus et catholicos approbamus: resistentes vero, atque infirmare vel omnino pervertere contententes, anathemate Maranatha sanctæ Trinitatis districte percutimus, et apostolica sententia, qua mulctati Anania et Saphira exspiraverunt, damnamus, et cum blasphematoribus sancti Spiritus sempiternis cruciatibus puniendos destinamus.

IX.

EPISTOLA AGAPETI PAPÆ II AD AYMARDUM ABBATEM CLUNIACENSEM.

Privilegium abbatiæ Cluniacensis.

[Apud Mansi, *Conc.* XVIII, p. 408.]

AGAPETUS, servus servorum Dei, dilecto filio

AYMARDO venerabili abbati monasterii Cluniacensis, edificati in honore beatorum apostolorum Petri et Pauli siti in pago Matisconensi, et per te in eodem monasterio, tuisque successoribus in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini benevola compassione pie poscentium votis succurrere, et alacri devotione his præbere assensum. Ex hoc enim potissimum præmium a conditore omnium Deo promerebimur. Igitur quia petistis a nobis, quatenus monasterium prædictum in illo statu quo a Guillelmo duce per testamentum manere decretum est, nostra apostolica auctoritate decerneremus, sanctæ Romanæ, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiæ subiectum esse: inclinati precibus tuis, tibi ad regendum concedimus. Itaque sit illud monasterium cum omnibus rebus, vel quas nunc habet, vel quæ deinceps ibi traditæ fuerint, liberum a dominatu cujuscunque regis, aut episcopi, sive comitis, aut cujuscunque libet ex propinquis ipsius Guillelmi. Nullus ibidem contra voluntatem monachorum prælatum eis postuum decessum ordinare præsumat: sed habeant liberam facultatem, sine cujuscunque principis consultu, quemcunque secundum regulam sancti Benedicti voluerint, sibi ordinare; nisi forte, quod absit, personam suis vitis consentientem eligere maluerint. Hoc quicumque voluerit, cum Dei zelo prohibeat. Decimas vero, quæ olim ad vestras capellas pertinerunt, et per modernam quasi auctoritatem, sive licentiam, a quolibet episcopo subtracta sunt, vobis ex integro restituimus. Capellas autem, si aliquæ jam factæ, vel faciendæ inibi sint, ita manere concedimus, ut vestris ecclesiis nihil ex decimis minuat. Hoc verò quod dilectus filius noster Bruno episcopus de prædictis capellis vobis concessit, ratum et firmum esse decrevimus in perpetuum. Præterea, quidquid ex vineis, vel culturis ad vestram partem pertinet, partem quoque decimarum, ad hospitale vestrum pertinere sancimus. Simul et de his rebus, quas percepturi estis. Hoc etiam quod Leobaldus, ad prædictum monasterium dereliquit. Simul et illud quod Magiona, vel alicubus rebus, quæ ad id monasterium pertinere debent. Confirmamus etiam nostra apostolica auctoritate abbatiam Carilocensis cœnobii, quæ eidem collata est monasterio, abbatias S. Joannis, atque beati Martini suburbio Matisconensi sitas, nihilominus in perpetuum constare decernimus ad prædictum locum, ut nullus episcopus vel comes, vel aliqua persona inibi temerario ausu quidquam ordinare præsumat, sine jussione rectoris jam dicti loci. Similiter censemus de Celsanicas Alodo Hecfredi comitis, quem filius noster Stephanus, justa lance causam examinans, pro omnium remedio Christianorum prælibato delegavit loco. Præterea villas omnes quæ pertinent ad idem cœnobium Cluniacense, soliditate apostolica roboramus, Solustriacum videlicet, Caninias, Seneciacum, Arpagiacum, sanctum Victorem, et Scociolas; Kaerdasemscum, Dabormacum, et Piscatoriam, quam Osam vocant; Tosciacum, et ecclesiam sancti De-

siderii, Ambariacum, et Saviniacum-alodum, quem Engelbaldus dedit, et alodum quem Waldo, veniens ad conversionem, dedit. Similiter et Amberiam, et ecclesiam S. Abundi, quam Artaldus moriens ad prædictum reliquit cœnobium. Ecclesiam sancti Saturnini, cum omni alodo, quem Geraldus archiepiscopus dedit prædicto cœnobio. Et quia ordo monasticus summam desiderat immunitatem: ita vobis concedimus, sicut locis sanctis ubique reverentia debetur, ut nullus vestra municipia, aut res quaslibet, sine vestro consultu distringere, aut invadere ullo modo præsumat. Sane, ad recognoscendum, quod prædictum cœnobium sanctæ apostolicæ sedi, ad tuendum, atque fovendum pertineat, dentur per quinquennium x solidi. Si quis autem contra hanc saluberrimam nostram constitutionem resistendo venire tentaverit, aut aliquid horum corrumpere conatus sit, et omnia quæ in hoc privilegio sancimus non observaverit, sciat se sub divini judicii obtestatione, anathematis vinculo æternaliter, nisi resipuerit, innodatum, et a regno Dei alienandum, et cum diabolo sine fine cruciandum. Qui vero nostræ hujus saluberrimæ sanctionis custos et observator extiterit, a Christo Domino benedictionem, et a sanctis apostolis mundi iudiciis absolutionem hic et in futuro consequi mereatur.

Scriptum per manus Leonis notarii regis, et scri-niarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Mart. per indictionem vii.

X.

AGAPETI PAPÆ II EPISTOLA AD WILLIARIUM ABBATEM.
(Anno 950.)

*Confirmat sententiam Ottonis magni in materia
-immunitatis S. Maximini.*

[Apud Hontheim, *Hist. Trevir.*, I, 284.]

AGAPETUS, servus servorum Dei, reverentissimo abbati WILLIARIO, totius charitatis exhibitionem in Christo.

Nuntios vestræ almitatis ad sacrorum apostolorum limina, pariterque nostram apostolicam dignitatem directos, Azolfum videlicet atque Guntharium cum magna benevolentia suscepimus, ac illorum legationem præsentem omni Romano clero clementer audivimus. Scimus vero, ipsis referentibus, sæpe ac multum vos vexatos a Ruotberto, quamvis in hoc minime, in aliis tamen venerabili archiepiscopo, eo quod vobis commissum monasterium sibi commissæ ecclesiæ vellet subdere injuste, nisi vos tuerentur hinc justum iudicium ex regia dignitate serenissimi Ottonis prolatum, inde chartæ Caroli Magni, atque aliorum antiquorum regum in medio recitatæ. Ergo omnis ordo Romani cleri, annuente nostra apostolica dignitate, decrevit ut super monasterio vestro, dico autem illo quod in vicino Trevirensium murorum in honore S. Joannis evangelistæ fundatum, sanctis sanctorum confessorum Maximini, Agritii atque Nicetii corporibus dicatum, immobiles permaneant sententiæ in chartis conscriptæ, Ottonis regis præ-